

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

XXI століття, як ніколи, характеризується специфічними процесами: глобалізація, інформатизація, інновація, що докорінно змінюють роль людини в процесі виробництва, а відтак і роль освіти у житті суспільства. Усе стає очевидним тому, що головну роль у здійсненні стратегічних змін грає людський фактор, де рівень освіти і кваліфікація населення відіграють значну роль. Саме освіта може допомогти відповісти на виклики, що стоять перед нашою країною, як в соціальній так і в економічній сфері. Модернізація країни повинна спиратися на модернізацію освіти, на його змістовне і структурне відновлення. Соціальне замовлення суспільства повинне визначати і напрям розвитку і зміни системи освіти. Говорячи про удосконалення освіти в цілому, необхідно акцентувати увагу на фундаментальній освіті і формуванні особистості, що знаходиться в гармонії зі всесвітом, природою, суспільством, що має на увазі поглиблене вивчення природознавства, культурології, філософії, психології, створення міждисциплінарних спеціальностей, оволодіння моральними цінностями людства і пріоритетами сучасного розвитку. [1,с.25]. Мабуть тому, становлення української державності, інтеграція України до європейської спільноти, будівництво українського демократичного суспільства, нагально, передбачають орієнтацію на людину і особливо на її високий рівень політичної культури, без якої не може бути організоване ні політичне, ні громадське життя. Перспективи розвитку політичної культури в Україні полягають насамперед у розбудові демократичного громадянського суспільства, забезпечення пріоритету прав і свобод громадянина. Сучасний рівень розвитку людської цивілізації з її інтеграційними тенденціями в сфері економіки, науки і техніки потребує

високої культури особистості. В той же час, рівень політичної культури громадян може здійснювати або позитивний, або негативний вплив на процеси, які відбуваються у суспільстві, яке знаходиться на шляху перебудови.

Політична культура і її взаємозв'язки з явищами політичного, економічного, духовного життя суспільства завжди були в центрі уваги видатних мислителів минулого. До них викликають великий інтерес теоретики і практики політики в сучасний час. Жвавий інтерес до цієї проблеми ми зустрічаємо в науковій літературі, де відбуваються дискусії з цього питання [2. с.12].

Особливо виділяються два основних напрямки таких дискусій. До першого напрямку відносяться ті спеціалісти, які вивчають проблеми демократії. Для них політична культура це сфера політичної свідомості, складовий елемент політичної системи. До другого напрямку відносяться ті науковці, які вважають політичну культуру елементом духовної культури, її ядро [3, с.27]. Віддаючи належне таким концепціям і розуміючи політичну культуру як сферу пізнання, автор погоджується з тими науковцями, які знаходять в таких підходах не тільки взаємозв'язок, а і в тому, що в них чітко простежується політична соціалізація людини.

Сучасний рівень розвитку людської цивілізації з її інтеграційними тенденціями в сфері економіки, науки і техніки потребує високої культури особистості, як гаранта прогресу суспільства.

Автор хоче зауважити, що у сучасній науковій літературі категорія «політична культура» висвітлена, більш всього, у загальному вигляді, показується її зв'язок з важливими практичними завданнями, які вирішуються у суспільстві але дуже мало робіт, де вирішується це питання конкретно. Тому автор і робить спробу: знайти підходи до розв'язання цієї проблеми через діяльність вищого навчального закладу, де закладена можливість продовжувати здійснювати процес формування політичної культури у студентської молоді через викладання соціально-гуманітарних дисциплін, де фахівець після

закінчення ВНЗ буде здійснювати свою професійну і життєву діяльність і де буде проявлятися, в різних ситуаціях, його політична культура.

Термін „політична культура ” вперше був введений в обіг видатним мислителем епохи буржуазного Просвітництва І.Г.Гердером [2, с.12].

Великий внесок у розробку теорії політичної культури вніс польський політолог К.Опалек , який зробив спробу класифікації дефініцій політичної культури, сгрупував їх за чотирма основними видами: 1/ „суб’єктивні” або „психологічні”, до числа яких відносяться визначення політичної культури, які були дані Г.Алмондом та його послідовниками; 2/ „об’єктивні”, які розглядали політичну культуру як систему властивих зразків, „стандартів” поведінки членів політичної системи, відхід від яких обов’язково потребує санкцій з боку влади; 3/ „евристичні”, які визначають політичну культуру як вибір рекомендованих зразків політичних орієнтацій, які домінуючи, сприяють стабільності та правильному функціонуванню політичної системи; „всеоб’ємні”, тобто визначаючи політичну культуру шляхом перерахунку її об’єктів і елементів без узагальнюючих її характеристик через складність даного соціального феномена [2, с.6].

Таким чином, якщо зробити деякі зауваження, науковці бачать своє завдання в доказовості залежності найважливіших характеристик політичної системи від політичних уявлень, переконань і почуттів людей, тобто від їх психології. Визначається, що політична культура виступає як кінцевий показник розвитку політичної системи.

Політична культура, як елемент політичної системи, може бути осмислена лише в контексті з усіма сторонами суспільного життя, де вона збагачується і оновлюється. Ось чому, вищий навчальний заклад виступає тією платформою, яку слід використовувати для продовження формування у молоді, і її активної частини студентів, сучасної політичної культури. Сьогодні, як ніколи потрібна нова, інноваційна парадигма підготовки та виховання студентів. Її вектор – це така організація навчально-виховного процесу, коли у студентів формується власна й усвідомлена потреба у знаннях, у навичках, у

вмінні творчо та з радістю навчатись, тобто коли жага знань, виростає з середини, коли людина – вихідна точка учбового процесу, у ході якого формується і виховується особистість, а не просто набуваються знання.

Питання молоді в Україні завжди було актуальним і особливо в кінці ХХ на початку ХХІ століття, що пов'язано зі становленням України як незалежної та правової держави. На сьогоднішній день, на фоні поступової демократизації та європейського вектору України, дуже помітно зросла увага до студентської молоді як невід'ємної частини громадянського суспільства. Дотримання принципів Болонського процесу вимагає визнання студентства повноправним партнером в управлінні вищою освітою. Лише активна участь вищих навчальних закладів та студентів у Болонському процесі може забезпечити його довготерміновий успіх.

Саме студентство, як найменш консервативна верства населення, є своєрідним «барометром» соціально-економічного та політичного стану суспільства, що найбільш чутливо та активно реагує на соціальні зміни та порушення прав і свобод громадян. І це ми відчули під час революції гідності у 2014 році.

Не менш важливим моментом сучасної студентської молоді є те, що сьогоднішні студенти – це майбутнє країни, це ті люди, які отримавши професію працюватимуть та розбудовуватимуть Українську державу, а наскільки успішно – залежить від самосвідомості, самодостатності, свободи мислення та наполегливої праці кожного молодого громадянина України. Участь студентів у суспільно-громадському житті дає змогу виявити потенційних лідерів, виробити у них навички управлінської та організаторської роботи, сформувати майбутню еліту нації. Без вирішення цих проблем не можна вибудувати європейську якість освіти та готувати конкурентоспроможних фахівців.

Студентський вік є періодом найбільш інтенсивного соціального формування особистості, це період інтенсивних пошуків самоствердження і самостійності, морального удосконалення і формування соціальної зрілості,

розвитку професійного мислення і образу поведінки, тобто період, який суттєво впливає на всі подальші роки самостійного дорослого життя. Але це особливий вік, за чарівністю і привабливістю якого проглядаються складності і протиріччя бурхливого процесу розвитку особистості (фізіологічного, психічного, інтелектуального, морального, духовного, фізичного і соціального).

Безумовно, величезну роль у вирішенні цього питання, відіграє навчально-виховний процес, викладання соціально-гуманітарних дисциплін і особливо навчальної дисципліни „Філософії, яка допомагає студентам самовизначитися в особистих світоглядних позиціях, духовних орієнтирах та духовних інтересах. Її завдання полягає не лише в тому, щоб озброїти майбутніх фахівців відповідними знаннями, потрібними для успішного виконання своїх службових обов'язків, а й в тому, щоб сформувати таку людину, яка б свідомо і добровільно, належним чином могла обстоювати загальнолюдські цінності, вміла за допомогою набутих знань захистити не лише свої законні права та інтереси, а й тих хто працює поруч. Часи змін, в які вступило наше українське суспільство, внесло суттєві модифікації не тільки у соціальне життя, а і особливо в сферу духовності. Динамічні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, ставлять сучасну молодь в надзвичайно складні умови соціального життя. Радикальна зміна ціннісних орієнтацій, гостра необхідність постійного пошуку і швидкого знаходження життєво важливих рішень, стресові ситуації – все це проблеми повсякденного людського буття, сфера практичного застосування світоглядної культури, основу яких складає філософія.

Висновки. Як підсумок слід зазначити, що в даний час у світовому освітньому процесі виникає і широко обговорюється нова система цінностей і цілей освіти, відроджується концепція особистості, яка заснована на ідеях природи, культури й індивідуально-особистісного розвитку. У науковий обіг входять такі поняття, як освітній простір і «освітній регіон», «політ культурне освітнє середовище», «освітні технології», «новий зміст освіти»[1,28]. Такі підходи засвідчують, що роботи у цьому напрямку ще багато. У цьому

контексті, розглянувши феномен політична культура особистості та її формування в умовах вищого навчального закладу слід мати на увазі ті складні процеси, які відбуваються у сучасній Україні і тому хочу підкреслити, що у цьому напрямку зберігається великий потенціал. У ВНЗ України вже є накопичений великий досвід у вирішенні цієї проблеми, залишається тільки одне поділитися не тільки досвідом а і методикою проведення такої роботи. Юність, студентські роки – це така пора людського життя, коли схильність до швидкого осмислення дійсності виявляється найбільш виразно, і тому від викладання соціально-гуманітарних дисциплін значною мірою залежить, наскільки сьогодні та в майбутньому випускники вищого навчального закладу будуть впливати на перетворення української політичної дійсності, брати активну участь у вирішенні державних і суспільних справ, поглибленні демократії у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Україна XXI століття: тенденції та перспективи розвитку / Збірник матеріалів п'ятої студентської науково-практичної конференції 9 лютого 2005 р. – К.: Вид.-во Європейського ун-та, 2005. – 343 с.
2. Лісовий В. Поняття політичної культури і сучасний стан політичної культури в Україні // Розбудова держави.- 1993.- № 3.
3. Нагорна Л.П. Політична культура українського народу: Історична ретроспектива і сучасні реалії.- К., 1998.- 278с.
4. Ребкало В.А. До нової парадигми політичної культури // Політологічний вісник.- Ч.3.-К., - 1993.
5. Нові технології навчання: Наук.-метод. Зб./ Ред. кол.: В.О.Зайчук (головний редактор), О.Я.Савченко, М.Ф. Дмитриченко та ін .- К.: НМЦ ВО, 2002, вип.- С.3-23.

Заявка
на участь у роботі Всеукраїнської наукової конференції
"Освітні стратегії розвитку духовної та світоглядної культури
особистості громадянського суспільства

1. Прізвище, ім'я, по батькові - Олійник Анатолій Михайлович.
2. Науковий ступінь - Кандидат філософських наук.
3. Учене звання - Доцент.
4. Посада - Доцент кафедри українознавства та соціальних наук.
5. Місце роботи - Одеський державний екологічний університет.
6. Адреса домашня - Індекс: 65104 м.Одеса, вул.Ак .Корольова, 88.пом.
187.
7. Контактні телефони - 067 489 -57- 15, 067 489-57-16, E-mail - iriol52@mail.ru адрес "Нової пошти" відділення №28.
8. Тема доповіді : " Політична культура особистості та її формування в умовах вищого навчального закладу сучасної України.
9. Секція: " Світоглядні цінності особистості у громадянському суспільстві".
10. Форма участі - заочна.